

XXIV spotkanie Sieci Tematycznej „Tłumaczenie jako środek komunikacji międzykulturowej”
Université de Lille, Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet Wrocławski, Université de Haute-Alsace

MIŁOŚĆ – TŁUMACZ – TŁUMACZENIE

Uniwersytet Wrocławski, 19–21 listopada 2020 r.

Zaproszenie do nadsyłania zgłoszeń

Miłość nie jest uczuciem, które jako pierwsze przychodzi na myśl, kiedy mówimy o tłumaczeniu lub tłumaczu. W powszechnym przeświadczeniu tłumaczenie to niewierna i niedoskonała kopia doskonałego oryginału, tłumacz zaś – to zdrajca (*traduttore traditore*). Gdybyśmy pragnęli nazwać uczucie żywione do tłumaczenia i tłumacza, byłaby to raczej nieufność. Współczesna refleksja translologiczna odrzuca ten stereotyp, coraz mocniej podkreślając, że proces tłumaczenia jest tworzeniem, a tym samym pozytywnie wartościując tłumaczy i ich dzieła. Takie jednak głosy, jak Douglasa Hofstadtera („We basically are taught – both by omission and by commission – to ignore, forget about, and disrespect translators”, *Le ton beau de Marot*) czy Emily Apter („Tłumaczenie to wyrobnictwo, tłumacze to literaccy proletariusze”, *Zones de traduction*), opisują ciągle jeszcze aktualny, jak się wydaje, sposób widzenia tłumacza i tłumaczenia.

Od stuleci jednak istnieją ci, którzy tłumaczą (i zwykle nie czynią tego bez miłości – do oryginalnego dzieła, do języka, do swej pracy), oraz ci, którzy z tłumaczeń korzystają i do nich się odwołują, częstokroć z miłością i ogromnym sentymentem – do autora, którego nigdy by nie odkryli, gdyby jego dzieła nie zostały przetłumaczone, i do tłumacza, którego talent nierzadko wzbudza podziw. Miłość to również to, z czym tłumacze obcuja podczas swojej pracy – jest ona w literaturze wszechobecna.

XXIV spotkanie Sieci Tematycznej „Tłumaczenie jako środek komunikacji międzykulturowej” poświęcone będzie refleksji nad różnymi typami wzajemnych zależności między trzema elementami wskazanymi w tytule: miłością, tłumaczem i tłumaczeniem.

Miłość (miłości) tłumacza

Miłość do zawodu: czy istnieje „język miłości” tłumaczy mówiących o swojej pracy? Jakimi uczuciami darzą oni swoje zajęcie? Do jakich gatunków, miejsc, sytuacji odwołują się w wypowiedziach na temat siebie samych czy wykonywanej pracy? Jakie stanowisko zajmują wobec ambiwalentnego statusu profesji, w której wymagane jest posiadanie doskonałego warsztatu, a jednocześnie nie brak przykładów amatorszczyzny? Czy postrzegają swój zawód jako sztukę, czy raczej jako metodę zarabkowania? Czy jest to „najszlachetniejsze z działań”, czy może raczej „najpodlejsze z zajęć”? Czy postęp technologiczny spowodował, że zmienił się stosunek tłumaczy do ich pracy? Co mówią na temat pracy w samotności, o tłumaczeniach wykonywanych we współpracy, wreszcie – różnych postaci związków, przyjaźni czy miłości, którymi może zaowocować praca tłumacza?

Powinowactwa z wyboru: czy tłumaczenie konkretnego autora, gatunku, preferowanego języka stanowi przywilej? W jaki sposób relacja tłumacza i autora przekłada się na pracę tego pierwszego? Czy tłumacz może sprawić, że autora oryginału pokochają odbiorcy? W jaki sposób udaje mu się tego dokonać?

Miłość do tekstu: co o pracy tłumacza mówi analiza kolejnych wersji, poprawek i ulepszeń, w wyniku których powstała wersja ostateczna, uznana za doskonałą (rękopisy, parateksty, użycie tłumaczeń już istniejących)? Czy piękno tłumaczenia można wiązać również z uczuciem, którym tłumacz darzy język i kulturę oryginału?

Miłość do tłumaczenia

Czy osoby, które często mają do czynienia z tłumaczeniami (wydawcy, recenzenci, krytycy, badacze, czytelnicy), mówią o konkretnych powodach, dla których kochają tłumaczenie (tłumaczenie w ogóle lub tłumaczenie określonego tekstu)? Jakie są to powody? Czy wypowiedzi odbiorców ujawniają istnienie specyficznego języka, właściwego do mówienia o tłumaczeniu lub o tłumaczach? Czy funkcjonuje przestrzeń przeznaczona do tego celu? Coraz liczniej pojawiają się nagrody dla tłumaczy – czy tego rodzaju wyrazy uznania dla ich pracy można uznać za sposób deklaracji miłości do tłumaczenia?

A jak o swoich relacjach z tłumaczami mówią autorzy tłumaczonych dzieł – którym tłumaczenie pozwala zaistnieć na nowo, gdzie indziej?

Miłość w tłumaczeniu

Temat miłości – pod postacią czy to Erosa, Agape, Storge, czy Philii – jest obecny nie tylko w niezliczonych dziełach literackich, filmach, piosenkach, lecz także w publikacjach specjalistycznych, m.in. filozofów, psychologów, psychiatrów, antropologów, socjologów, lekarzy. Wszystkie te dzieła, przybierające różne formy i kształty, począwszy od *Pieśni nad Pieśniami*, poprzez *Pieśń duchową* (*El Cántico espiritual*), *Panią Bovary*, *Małżeństwo doskonałe* van de Veldego, *O sztuce miłości* Ericha Fromma, skończywszy na *Pięćdziesięciu twarzach Greya*, operują zróżnicowanymi środkami i sposobami wyrażania, z właściwymi im metaforami, eufemizmami, terminami specjalistycznymi, kliszami... Zasób tych środków i reguły ich używania są różne w zależności od epoki, języka i kultury, lecz także od danego gatunku. Co się z nimi dzieje podczas tłumaczenia? Czy efekty pracy tłumaczy przyczyniają się do zmiany wrażliwości czytelniczej? Czy wpływają na upowszechnianie się nowych gatunków, motywów i wyobrażeń, wiedzy, określonego słownictwa? Czy dzięki tłumaczeniom przewyżczane są tabu i mechanizmy cenzury? Czy rozmaite czynniki właściwe kulturze docelowej mogą stanowić blokadę dla obiegu tłumaczeń, zniekształcać ich treść? Lub wręcz przeciwnie – rzucać na nie nowe światło, wzbogacać je o nieoczekiwane interpretacje?

Wskazówki bibliograficzne:

- Genesis*, n° 38, « Traduire », 2014, en ligne : <<https://journals.openedition.org/genesis/992>>
Heinich N., « Les traducteurs littéraires : l'art et la profession », *Revue française de sociologie*, n° 25, 1984, p. 264-280
Allen E., S. Bernofsky (dir.), *In Translation. Translators on Their Work and What It Means*, Columbia University Press, 2013
Kalinowski I., « La vocation au travail du traducteur », *ARSS*, n° 144, 2002, p. 47-54
Loxias, vol. 29, 2010 (*Eros traducteur*)
Masson J.-M., « De la traduction comme acte créateur : raisons et déraisons d'un déni », *Meta, Journal des traducteurs*, vol. 62, n° 3, 2017
Monti E., « Échos de la traduction dans la presse culturelle : Étude comparative de trois suppléments littéraires – États-Unis, France et Italie », *Synergies-Pologne*, n° 10, 2013, p. 109-121
Boulanger, P.-P., « L'érotique du traduire », *Meta*, vol. 50, n° 4, 2005, en ligne : <<https://doi.org/10.7202/01983>>
Romanica Wratislaviensia, vol. 9, 2012 (*Figure(s) du traducteur*)
Traduire Éros : vingt-sixièmes Assises de la traduction littéraire, Arles 2009, Arles : Actes Sud, 2010

Komitety naukowe konferencji: Jerzy Brzozowski (Uniwersytet Jagielloński, Kraków); Enrico Monti (Université de Haute-Alsace); Julie Charles (Université de Lille); Elżbieta Skibińska (Uniwersytet Wrocławski)

Komitet organizacyjny: Elżbieta Skibińska, Natalia Paprocka, Regina Solová, Patrycja Krysiak (Instytut Filologii Romańskiej, Uniwersytet Wrocławski, Polska)

Języki konferencji: francuski, polski

Ostateczna data nadsyłania propozycji wystąpień (wraz ze streszczeniem o długości 300-500 słów oraz bibliografią): 30 kwietnia 2020 r.

Informacje: natalia.paprocka@uwr.edu.pl